•Nr: 45 (16) • 20.10.1988 •Week 43 •The Kurdish Newspaper

KURDISTAN PRESS

ROJNAMA HEFTEYÎ • HAFTALIK GAZETE

ÖZEL SAYI

•Tel; [46] Ø8-29 83 32 •Telex; 131 42 •Telefax; Ø8-29 50 56

Kürt hareketi yenilmedi!

□ Irak'ın, Güney Kürdistan'a kimyevi silahlarla başlattığı büyük saldırı döneminde, İkibin'e Doğru dergisinin Stockholm muhabiri, büyük bir ısrarla Genel Yayın Yönetmenimiz ile bir röportaj yapmak istiyordu. Gerekçe olarak da, olaylarla ilgili, Türkiye'de okuyucunun birinci elden bilgilendirilmesi düşüncesinde olduklarını belirtiyordu.

Sonuç olarak, hazırlamak istedikleri sayıya, alanda savaşı sürdürmekte olan temel güç KDP ve ikinci büyük güç YEKİTİ ile beraber Kurdistan Press'in yorumlarını alacaklarını belirttiler.

Kendilerine yardımcı olduk. KDP Polit-Büro üyesi ve Avrupa Sorumlusu ile ilişki kurmalarını sağladık. Aynı dönemde Şam'da bulunan Celal Talabani ile görüşmelerine olanak sağladık. Ve Genel Yayın Yönetmenimiz de röportaj taleplerini kabul etti.

Ancak, söz konusu sayı, bize anlatılandan çok farklı bir bileşim ile yayınlandı. Üç hafta sonra ise, yönetmen arkadaşımız ile yapılan röportaj, genel bir değerlendirme içinde malzeme olarak kullanıldı!

Bunun tutarlı bir ilişki biçimi olduğu kanısında değiliz. Yalnızca güven ve saygı açısından değil, aynı zamanda devrimci mücadelede ciddi sorumlulukları olan kişilerin görüşlerinin ve tezlerinin cımbızlanarak kamu oyuna sunulmasının yöntem olarak da çarpıklığı söz konusu.

İkibin'e Doğru redaksiyonu, eğer bilinçli bir çarpıtma yapmamış ise, yapılan iş kabul edilemez bir hafifliktir.

Bu özel sayıda yayın yönetmenimiz ile yapılan görüşmenin metnini yayınlıyoruz. Yönetmen arkadaşımız, teyp bantının çözüm metinlerini redakte ihtiyacı duymamıştı. Gerekli düzenlemelerin dergi sorumlularınca yapılabileceğini de belirtmişti. Yayınladığımız metin, İkibin'e Doğru'nun Stockholm temsilcisi tarafından bize iletilen metindir ve metinde yalnızca ifade düzeltmeleri yapılmıştır.

KURDISTAN PRESS

□Sayın Kotan, Iran-Irak ateş-kesinden sonra Ortadoğuda Kürtler açısından son durum nedir?

□□ Ortadoğu'nun bütünlüğü içerisinde Kürt hareketinin genel yapılanması ve mücadele hedefleri, stratejik ve taktik sorunları açısından varmış olduğu nokta, *-içinden geçtiğimiz süreçteki olayların ve olguların sonuçları açısından-* umutsuz. Özcesi bir kaos ve vahşet var. Kaosun nedeni, Kürt hareketinin son iki yüz yıldır pratik politikada almış olduğu biçimlenmenin bir sonucu. Özellikle I. Emperyalist Paylaşım Savaşı'ndan sonra, Kürt hareketinin içine sokulmuş olduğu statüko, kilit bir problem olarak duruyordu. Bu kilit problem, dörde parçalanmış bir ülkenini temel demokratik hak ve özgürlükleri için vermiş olduğu mücadelenin politik boyutlarıyla ilgiliydi, politik perspektifiyle ilgiliydi.

Dünyadaki genel ideolojik kamplaşma ve bu kamplaşmanın politikaya yansıması, Kürt hareketine kalıcı ve temel bir çağdaş çözüm önermiyordu.

Bundan kastım şu: iki dünya savaşından sonra, dünyada bir kamplaşma, basitçe koyacak olursak, solda ve sağda bir kamplaşma oldu. Bu kamplaşmanın Ortadoğu politikası içinde Kürt hareketine temel ve çağdaş çözüm önerileri getirilmedi. Ne ABD'nin böyle bir politikası ve proğramı var, ne de Sovyetler Birliği'nin. Kürt halkının temel demokratik hak ve özgürlüklerinin geri alınması veya çağdaş toplumsal statünün saptanması açısından netleşmiş, uğruna mücadele edilebilecek, etkileyici ve caydırıcı politikalar, tavırlar yok. Bu da dolayısıyla Kürt hareketinin kendi içinde veya kendi dar çerçevesinde üretmiş olduğu politikaların veya mücadele perspektiflerinin bu genel yapı içerisinde erimesi biçiminde tezahür etti.

Sonuçta bir kaos ortaya çıkıyor. Kaos kavramı ile şunu anlatmak istiyorum: Politik çözümleri kendi içinde kilitleyen veya politik çözüm önerisi, politik çözüm perspektifi açmayan bir takım yapılanmalar var. Bu gün içinde bulunduğumuz süreçte böyle bir kaos görülüyor. Vahşet de belli bir şeydir zaten, derinleştirmeye gerek yok. Büyük bir vahşetle sonuçlanıyor bu sorun. Bu sadece Iran ve Irak savaşının ateşkes dönemine girmesinden sonra, BAAS rejiminin Kürdistana yaptığı saldırıyla sınırlı bir şey değil. Vahşetin boyutları Irak için de geçerli, Iran için de geçerli, özellikle Türkiye için de geçerli.

Bu anlamda Kürtler açısından durumun içaçıcı olduğu söylenemez. Şu anlamda söylenemez. Uluslararası politika açısından söylenemez. Kürt halkının yaşadığı topraklarda karşılaştığı baskı ve zulüm açısından söylenemez. Somut toplumsal hayat açısından söylenemez.

Fakat biliyorsunuz bir şey hem kendidir, hem de başka bir şeydir. Bu vahşet ve kaosun öte yüzü de, Kürt hareketinin kendini tarihin gündemine dayatması olarak ele alınabilir. Ve tarihin gündemine kendisini dayattığı için de şu veya bu şekilde bir sonuca ulaşması sözkonusu. Bizi bugün etkileyen veya bizi etki altına alan genel perspektif, Irak devletinin Kürtlere yaptığı saldırıların sonuçlarıdır. Bu sonuçların etkisi altındayız. Genel olarak Türkiye'de ve dünya'da da böyle bir yapılanma var. Bu anlamda meselenin askeri yönü veya politikanın devrimci yönü gözardı ediliyor.

Bunun bir de perde arkası veya ikinci bir yüzü var. İkinci yüzünde Kürt halkı bütün bu kaosa ve vahşete rağmen, son derece ciddi ve son derece kararlı bir mücadele sürdürüyor. Fakat bu mücadelenin gerek amaçları, gerekse kendi maddi yapılanması, içerde ve dışarda *-içerden kastım Türkiyedir, dışarda da dünya kamuoyu-* gizlenmek ve ortaya çıkarılmak istenmeyen bir yapılanma oluyor. Dolayısıyla binlerce muhacirin, binlerce yoksul sivil insanın ölümle karşı karşıya olduğu bir dönemde, onun arka cephesindeki, bizim *Peşmerge* diye adlandırdığımız Kürt partizanlarının, Irak'ın bütün gücüyle yüklenmesine karşın büyük bir mücadele verdikleri, mevzilerini terk etmedikleri, topraklarını savunmak için tavizsiz bir mücadele sürdürdükleri bir durum var.

Bu bir diyalektik bütünlüktür. Bu anlamda Kürtler açısından son durumu kaos ve vahşet olarak isimlendirirken, onun arkasında da, kendini sonuca ulaştıracak, çağdaş bir çözüme ulaştıracak bir direnmenin de olduğunu vurgulamak gerekir.

□ Bu son gelişmelerin bağlamında Kürt hareketi yenilgiye uğradı mı?

□□ Temel sorulardan biri bu zaten. Genelde insanlar buna inanma eğilimi içindeler. Sadece Ortadoğu'daki güçler değil. Dünyada da böyle bir eğilim var. Şu kesinlikle söylenebilir, Kürt hareketi yenilmedi. Yenilme durumu içinde de değil. Kürt hareketi böyle bir saldırıyı bekliyordu. Yaklaşık sekiz yıldır süren Iran-Irak savaşı sürecinde Kürt hareketinin siyasal kadroları, teorisyenleri bunu enine boyuna tartıştılar. Tartışmanın temelinde bir olgu vardı. Bunu *Devrimci Barış* olarak adlandırıyordu Kürt hareketi. Devrimci barış, Iran-Irak savaşının farklı bir şey olduğu, Irak'ın Kürt lere karşı savaşının farklı bir şey olduğu yönündeydi. Varılan sonuç şuydu; *-Biz de aynı kanıdayız aşağı yukarı-*, İran-Irak savaşı mantıksız bir savaştı. İki taraftan birinin öbürünü yenmesi sözkonusu değildi. Fakat savaşın bitmesi veya ara verilmesi kaçınılmaz bir gerçeklik olarak görülüyordu. Böyle bir durumda, Kürt hareketinin yetkin kadrolarının tümünün ortak görüşü savaşın böyle bir aşamaya ulaşmasından hemen sonra, Bağdat rejiminin kaçınılmaz bir biçimde Kürdistan'a yükleneceği idi. Bu aşağı yukarı matematik bir sonuç olarak biliniyordu ve nitekim de öyle oldu.

BAAS, Peşmerge direnişi karşısında geriledi. Foto; ANK

Bu bağlamda Kürt hareketi kendisini bu saldırıya hazırlama eğilimi içindeydi. Nitekim savaş sürecinde Kürt hareketinin fazla sesi çıkmadı. Kurtarılmış alanları koruma durumu vardı. Fakat bunun arkasında da askeri örgütlenmesini muhtemel bir toplu saldırıya karşı mukavemet için örgütlemeyi düşünüyordu.

Bunun merkezinde şu duruyordu: Kurtarılmış alanların savunmasını böyle bir saldırı karşısında başarmak. Biliyorsunuz, Kürdistan'da Peşmerge örgütlenmesi var. Peşmerge örgütlenmesi Türkiye'de pek bilinmiyor. Farklılığı, profesyonel nitelik taşımasıyla açıklanabilir. Biz ona *katıksız halk ordusu* diyoruz. Birbirine bağlantılı olan birtakım kurumlardan oluşuyor. Merkezi kurumunda profesyonel peşmerge ordusu var ki, Kürdistan'da peşmerge olmak isteyen binlerce insan var.

Savaşan güçler, peşmerge olmak için kendilerine başvuranlar arasında titiz bir seçme yapıyorlardı. Bu seçme, muhtemel bir taarruza karşı hareketliliği sağlayabilmek, cephe savaşından ziyade partizan savaşına girebilmek ve mücadeleyi kim vurduya getirmeden sürdürebilmek amacını taşıyordu.

➡ ➡ ➡ ➡ ➡ ➡

Bugün, ya da son bir aylık süre içinde bu tesbitler aşağı yukarı hayata geçti. Iran-Irak savaşının uluslararası dengelerin gereği olarak -*ve uluslararası politikanın bir gereği olarak*- sona ermesinden hemen sonra, Irak bütün gücüyle Kürdistan'a saldırdı. Bu saldırı, sanıldığından çok daha büyük bir saldırı. En son aldığımız haberlere göre, Irak, 60 bin cıvarında bir orduyla saldırıyor. Ağır toplar, silahlar, uçaklar ve kimyevi silahlarla donanmış olarak saldırıyor.

Bu saldırı -*ilginçtir!*-, geri püskürtüldü ve bu arada Irak ordusu çok ağır zayiat verdi. Peşmergenin mukavemetini kıramadı. Kıramayınca sivil halka yöneldi. Sivil halkın savunma kapasitesi yok zaten ve sahipsiz dağlarda yaşıyor. Bunlar doğal olarak en yakın sınırdan Türkiye'ye girme durumunda kaldılar. Bu bir sonuç. Arkasında olan ise, peşmerge gücünün kırılmadığıdır. Ve savaşın ciddi bir biçimde sürdüğüdür. Bu anda Kürt hareketinin yenilgisiyle ilgili herhangi birşey söylenemez. Tersine boyutlandığı söylenebilir, bir.

İkincisi; BAAS Kürt hareketini yenemeyecektir. Bu çok somut bir olaydır.

□ 1975 Yenilgisiyle bir paralel kurma olasılığı var mı?

□□ Doğrudan bir paralellik kurmak olası değil. Bir de temelden farklılıklar var. 1975 yılında Kürt hareketi yenildi. Silahlarını bıraktı. Önderlik, bu gün burada tartışılması gerekmeyen nedenlerden dolayı savaş alanını terk etti. Bunu açıkladı ayrıca. Kısmi direnişler olmakla beraber genel olarak hareketin önderliği savaşı terk etti. Yenilgiyi kabullendi. Bu gün temelden bir farklılık var. BAAS saldırısı bugün, güçlü bir direnişle karşı karşıyadır. Nitekim, 30 Temmuzdan itibaren hemen hemen her gün dünya kamuoyuna KDP liderliğinden yapılan çağrılarda iki temel olay vurgulanıyordu. Birincisi, sivil halkın korunmasıyla ilgili -*uluslararası kamuoyunun, yardım kuruluşlarının, insan haklarını savunan örgütlerin savaştan zarar gören sivil halkı korumasıyla*- ilgili talepleri içeriyordu. İkincisi ise, ısrarlı bir biçimde mücadelenin sürdüğü ve tek bir peşmerge kalıncaya kadar da süreceği vurgulanıyordu. Bununla birlikte birtakım askeri bilgiler sistematik olarak hemen hemen hergün veya iki günde bir uluslararası ajanslara ve dünya kamuoyuna verildi. Son bir gelişme de şudur ki, Saddam Hüseyin bizzat kendi denetimindeki profesyonel Başkanlık Ordusunu da savaşa sürdü. Bu anlamda 75 bir yenilgiydi, bugün ise saldırıya karşı bir direnme var. Bu temel bir ayrılık noktasıdır.

İkinci bir sorun, 75'te Kürdistan'da tek bir önderlik vardı. Barzani'nin, KDP' nin önderliği vardı. Bu önderliğin gerek iç politikası, gerek uluslararası politikası sınırlıydı. Bugün ise, Kürdistan'da bir cephe var. Cephe bütün Kürt örgütlerini içine alıyor. Sadece demokratik yurtsever güçleri değil, aynı zamanda İslami güçleri de içine alan bir cephedir. Genel olarak Kürdistandaki kamuoyunun veya siyasi platformun tüm eğilimlerini içinde barındırıyor. Cephe, peşmergenin siyasal ve askeri bir merkezde odaklaştığı bir olgudur. Uluslararası nitelik taşıyor ve Cephenin direnmesi sözkonusudur. Dolayısıyla Kürt halkının siyasal örgütleri topyekun bir direnme içindedir. Bunlar 75'e göre temel farklılıklardır.

Üçüncü bir mesele, 1975'te sorun biraz daha dar kalıplar içindeydi. Bugün ise kaçınılmaz bir biçimde Kürt hareketi sadece dört devleti ilgilendirmiyor. Uluslararası düzeyde temel bir fonksiyon taşıyor. Bunlar nitelik farklılıklarıdır.

□ Önümüzdeki dönemde, durum sizce ne gibi bir gelişme gösterebilir?

□□ Çok farklı şeyler olabilir. Günümüzde, görüşmemizin başında söylediğim gibi bir kaos ve vahşet vardır. Ama dediğim gibi arka yüzü var, madalyonun ikinci yüzü var.

Direnen bir halk var. Direnen halk politik güçlerinin ulusal düzeydeki örgütlerinin ve uluslararası politikanın kesiştiği ve çatışdığı alanlarda bir takım yeni, -*yeni olmasa bile*- düşünülen fakat hayata geçmesi günümüze kadar şu veya bu şekilde ertelenen bir çok şey olabilir. Bir kere Güney Kürdistan diye adlandırdığımız Kuzey Irak'ta Baas'ın Saddam rejiminin peşmerge güçlerini yenemeyeceğini vurguladık. Bu bir falcılık değil, hayatın somut pratiğidir. Bunu Bağdat yönetimi bildiği için, savaşın en kızgın döneminde ordularını büyük bir sorumsuzlukla Kürdistan'a sürdüğünde bile özel temsilcileri ile Kürt haraketlerine barışma önerisi götürme durumunda kaldı. Bu görüşme önerilerini Kürt hareketleri reddettiler.

Reddetme gerekçeleri arasında, en azından geçmişte kısaca uygulanan ve Baas rejimi tarafından provake edilen otonomi taleplerinin daha üstünde, daha çağdaş, daha demokratik taleplerin Baas rejimi tarafından kabul edilmesi vardı. İkincisi, savaşın derhal durdurulması vardı. Üçüncüsü, kimyasal silahlarla ilgili olarak Saddam rejiminin savaş suçlusu olarak yargılanması talebi vardı. Kürt hareketi uzlaşmadı bu bakımdan. Bu son derece devrimci ve demokratik bir tavır idi.

Kürt hareketinin ve peşmergenin yenilmeyeceği somut bir gereçek. Bunu görmek gerekir. Fakat sorun, burayla sınırlı değil. Sorun şu: Kürt hareketi özellikle son 60—70 yıldan beri, uygulanan ve uygulanması istenen statükoyu kan içinde vuruşarak ve direnerek parçalama durumunda. Düşünün, bugün yüzbinlerce insan sınırları aşarak ülkesinin bir parçasından başka bir parçasına gitmiştir. Buna muhacaret denmez. Bu çok belirleyici bir şey. Bu, muhacaret olgusu olarak ele alınamaz. Kendi ülkesinin bir parçasından, bir başka parçasına giden insanlar söz konusu. Bunlar gelirken, mutlaka bir takım enternasyonal düşünceleri, çağdaş düşünceleri taşıyorlar birlikte. Düşünceleri ile değil, eylemleriyle. Bu şu anlama geliyor. Kürt hareketi sadece Irak'ın siyasi sınırları içinde, Baas rejimi ile Kürt hareketi arasında bir çatışma değil. Tersine Türkiye'nin, İran'ın, Irak'ın ve kısmen Suriye'nin de içinde yer aldığı coğrafya üzerindeki bir mücadeledir. Bu mücadele kaçınılmaz bir biçimde kendisini sonuca ulaştırabilecek çözümü bu eylemle getirmiş oluyor.

Şunu anlatmak istiyorum. Meselenin kilidi Türkiye'dedir. Türkiye'de çözülecektir. Bugün bu kapılara dayanılmıştır. Bundan kaçmak mümkün değil. Kürt hareketi kaçınılmaz bir şekilde kendisini Türkiye'de ortaya koymak durumundadır. Bütün engellemelere, devlet tarafından organize edilen ve uygulanan bütün provakatif eylemlere rağmen, Kürt haraketinin parçalanışına rağmen, Kürt hareketinin ideolojik ve politik bir takım yanlışlarına rağmen tarihsel bir gerçeklik olarak, bir toplumsal olgu olarak Türkiye'nin gündemine girme durumundadır. Bunun bir göç olayı olarak ele almamak gerekir. Kürt hareketinin kendisini çağdaş çözüme ulaştıracak bir eylem olarak ele almak gerekiyor.

Bu olay, yoksul insanların, savunmasız insanların Türkiye'ye göç etmesi olayı değil. Kürt hareketinin politik perspektiflerinin belirli sınırları aşarak, kendi coğrafyası üzerine kendini ortaya koyma olayıdır. Ne olabilir, deniyor. Şu olabilir, Türkiye pratiğinde Kürt sorunu kendisini kaçınılmaz olarak ortaya koyacak... Bir olgu olarak peşmergenin direnişi orada sürerken, çözümler ararken, burada, Türkiye pratiğinde, sorun, kaçınılmaz bir biçimde gündeme gelecektir. Beraberinde nasıl bir sonuç getirir. Bunu kestiremeyiz. Ama bundan kaçınmak mümkün değildir. Dolayısıyla Türkiye, politik gündemine Kürt ulusunun temel demokratik hak ve özgürlüklerinin geri alınması, Kürt toplumunun çağdaş toplum içinde yer almasını almak zorunda. Gelecek buna gebe. Bu bağlamda da, Türkiye'deki demokratik ve sosyalist güçlere çok büyük görevler düşüyor.

Türkiye'deki militarizmin mantığını kanatarak, şövenizmin mantığını kanatarak, Türkiye'de uygulanan devlet politikasının gölgesine sığınarak bu sorunları çözmek mümkün değil.

Tam tersine Kürt hareketini Türkiye'nin siyasi sınırları içinde dahi olsa, çağdaş çözüme ulaştırabilmek için, mutlak suretle temel demokratik evrensel bir takım politikaların üretilmesi, bir takım ilke sorunlarının gündeme getirilmesi gerekiyor.

□ TC'nin Irak'tan gelen göçmenlere karşı tutumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

□□ TC'nin tutumu kompleks, ilk biçimlenmesi ise utanç vericidir.. Çünkü uluslararası düzeyde yapılan bütün çağrılara rağmen, somut olarak meselenin görülmesine rağmen, hükümet veya devlet, -*bu yoruma açık bir belirlemedir*-, ilk günlerde katilamın seyircisi durumunda kaldı. Hatta bu katliamın bir an önce sonuçlanması ile ilgili aceleci de davrandı denebilir. Şu bağlamda.. biliyorsunuz, orada insanlar düz ovadan gelmiyor. Son derece dağlık bir bölgedir. Daha önce Türk devleti orada bir takım operasyonlar yapmıştı. Bölgeyi de iyi biliyor. Yaşayan halkın durumunu da aşağı yukarı iyi biliyor. Bu insanlar sınıra dayandılar. Fakat karşı tarafta savaşın sürdüğü görülüyordu. Uçakların sürekli hareket halinde idi.. dağlar yayıyordu. Hareketin önderliği sistematik olarak sayılar veriyordu. Buna rağmen Türkiye üç haftaya yakın bir süre suskun kaldı. Bu da bir katliamın sonuçlanması için yeterli bir zamandı. Buna rağmen Baas rejimi bunu beceremedi veya gücü yetmedi. Sonuç olarak TC hükümeti sınırlarını açmakla yüzyüze kaldı.

Çünkü uluslararası yasaları çiğniyordu ve bu yüzden sınırı açmak zorunda kaldı.

Birçok yanı var bunun.. İç politikada hükümet, durumu, bir seçim yatırımı olarak ele aldı. Bu somut bir olaydır. Fakat dış politikada, sınırların açılmasını, AT'yi de katarsak, ABD'nin genel politikası içinde ele almak gerekir. Türk devleti zorlandı sınırlarını açmak için.. Çünkü Ortadoğu'daki politik dengeler değişiyor. Bu politik denge değişiminden rahatsız olacak bazı mihraklar var.

Bir de şu noktaların belirlenmesi gerekiyor: Sınırların açılmasından sonra göçmenlere veya içeri giren insanlara karşı uluslarası kamuoyunun dikkati birden bire arttı. Çünkü yenilmiş bir hareketin askeri güçlerinin geleceği bekleniyordu, Peşmergenin geleceği bekleniyordu. Bunun yerine sayıları yüzbinleri bulan, sivil halk geldi; özellikle kadınlar ve çocuklar geldi. Bunlar resimlerle belgelendi. Durumun şekli değişti dolayısıyla. Savaşın gerçekten sivil halkı hedef aldığı bir halkın katliamına yöneldiği ortaya çıktı. Bu bağlamda şu bekelenebilirdi. Bu insanları gerçekten ulusulararası yasalara dayanarak olsun, insancıl kurallara dayanarak olsun barınma, beslenme, bakım açısından daha sıcak bir ilginin olması beklenirdi. Türkiye bunu yapmadı. Bize gelen fotograflarda, bizim kendi muhabirlerimizin gönderdiği fotograflarda bu insanların seçilmiş alanlara yerleştirildiğini gördük.

Çıplak alanlara yerleştirildiğini gördük. Mesala günlerce sadece un torbaları ile yüzyüze kaldı bu insanlar. Yoğun yağmura rağmen, çıplak alanlanda oldukları görülebiliyor. Dolayısıyla hükümetin tavrı savaştan, yıkımdan kaçan yoksul insanlara gösterilmesi gereken asgari yardımı, sıcak ilgiyi içermiyor.

Şu anda durum nedir, pek bilmiyoruz. Fakat bizim ilişkilerimiz içinde dış yardımların yerine ulaşmadığı gibi bir gerçeklik var. Akdeniz Ülkeleri Dayanışma Örgütü Komserliğinin bir açıklaması var. Açıklama dış basında yer aldı. Türk hükümeti yol versin, gerekli yardımı biz ulaştıralım, şeklinde. Bunun sonucu şudur. Türk hükümeti yol vermiyor. Kızılay gerekli yardımı yapmada cimri davranıyor. Bu ideolojik bir tavırdır. Gerekli yardımlar yapılmıyor. Ayrıca bölgenin hasas olmasından ötürü bir askeri terör var. Basından gizlenme olayı var. Uluslararası düzeyde büyük bir suç olan kimyevi silahların kullanılmasıyla ilgili Türk devletinin suça ortak olma eylemi var. Çünkü KDP önderliğinin açıklamalarına göre, 200'e yakın yaralının, kimyevi silahlandan yara almış 200'e yakın sivilin gelenler arasında olduğunun belirlenmesine rağmen bir tek hastanın dahi bakıma alınmadığını öğrendik. Bir takım haberlere göre de, bunlar helikopterlerle bir takım bilinmeyen yerlere gönderilmişler. Türk hükümetinin böyle bir durumda göstermesi gereken asgari bir insani yardımın yapıldığı kanısında değiliz. Tersine hükümet meseleyi tamamen politik bir açıdan ele aldı. Gelenlerin arasında canileri, adi suçluları arama gibi ters bir eyleme girdi. Türk basını keyfi bir sorumsuzlukla bu olayı kışkırtıcı bir yapıya girdi. Bunun yanında savaşın siyasi önderliğinin ısrarlar siyasi ve asker kadrolarının geçmediğini belirtmesine rağmen, gelen sivil insanlar, yaralılar peşmerge olarak adlandırıldı. Ayrıca bizi son derece rahatsız eden de Türkiye'deki demokrasi ve sosyalizm mücadelesine büyük ölçüde tahribat getirecek olan bir slogan ortaya atıldı. Gelenlerin Türk hükümetinin emrinde Türkiye'ye karşı savaşan güçlere karşı savaşacaklarını belirtmeleri gibi son derece yanlış ve tehlikeli bir açıkılama yapıldı.

Zaten büyük bir kesimi yaşlılardan ve çocuklardan, kadınlardan oluşan bu insanlar, Türkiye'de uygulanan ve çok kötü sonuçları olan köykoruculari-kontralar düzeyinde sunmanın yarattığı tahribatı da görek gerekir. Bunlar, kanımıza göre, utanç verici ilişkilerdir.

□ TC - Irak arasındaki devlet düzeyende ki ilişkiler var. Kürtlerin bu ilişkilerindeki rolü nedir? Bu gelişen ilişkileri nasıl değerlendiriyorsunuz?

□□ Türkiye ile Irak arasındaki ilişkiler karşılıklı bağımlılık ilişkileridir. Temelinde ekonomik çıkarlar yatıyor. Bu ekonomik çıkarlar, tarihsel süreç içinde ve her iki tarafın ideolojisine uygun bir takım politikalarla yeni şekiller alıyor. Bunun sonuçlarıyla karşı karşıya geldiğimiz zaman, tek bir olayın açıklanması gibi, tek boyutlu bir takım yargılara varmak söz konusu. Fakat böyle değil durum. Karşılıklı bağımlılık ilişkileri açık, somut. Bir tek şey söylenebilir. Kürt hareketi, kendi coğrafyası içinde çağdaş bir çözüme ulaştırılmadığı sürece, Türkiye ile Irak arasındaki ilişkilerdeki zikzaklara uyarak sürekli kanayan bir yara olarak durur. Bunun çözümü mümkün değildir. Kürt halkının mücadelesi görmezden gelindiği sürece, Kürdistan toprakları üzerinde süren savaş görmezden gelindiği sürece, devletlerin ideolojileri ve ona uygun olarak üretilen politikalar görmezden gelindiği sürece TC ile Irak arasındaki ilişkilerin somut bir sonuca ulaşması günümüzde mümkün görünmüyor. Bunlar iç içe geçmiş, kompleks sorunlardır. Fakat merkezinde Kürt sorunu duruyor. Temelinde ise ekonomik ilişkiler ve buna dayalı olarak uluslarası düzeyde Ortadoğu'ya getirilen statüko duruyor.

□ Talabi'nin ABD ziyaretini nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu ziyret karşısında Sovyetler nasıl bir tepki gösterdi? ABD, Sovyet yakınlaşması Kürt mücadelesine nasıl yansıdı, nasıl bir etkisi oldu?

□□ Celal Talabani'nin Amerika ziyareti son derece doğal, beklenen, olması gereken bir ziyaret olarak ele alınlmalı. Türkiye'de solun mücadelesi içinde Kürt hareketi farklı biçimler içinde tartışıldığı için, tepki oluyor. Fakat tepkici olan sadece soldaki ön yargılı gruplar değil. Büyük tepki Türkiye'den geldi, Talabani'nin Amerika ziyaretine. Nedenleri biliniyor. Fakat sorunun o düzeyde ele alınmaması gerekiyor. Sorun Kürdistan'da, olayın ulusal kurtuluş boyutunda konulup konulmaması ile ilgilidir.

Çağdaş bir ilişki olarak ele alınması gerekir. Diplomatik bir ilişki olarak ele alınması gerekir. Bir bağımlılık, el altından yapılan bir takım gizli anlaşmalar olarak ele alınması gerekmiyor. Talabani'nin ziyareti ile, ABD - Sovyet yakınlaşması ve ilişkileri doğrudan bir bütünün parçalarıdır. Gorbaçov'un çok net bir açıklaması var. Şunu söylüyor: Okyanusun öte yanındaki gücü hesaba katmadan, dünayada politika yapamazsınız.

Bunun markisizmin genel ve temel doğruları içinde eleştirisi başka bir şeydir; günümüzdeki çağdaş politika açısından yorumlanması başka bir şeydir. En doğal iz düşümü, eğer bugün Sovyetler diye bir güç ve onun en tepesinde politika yapan liderlik, Okyanus'un öte yanındaki gücü hesaba katmadan, politika yapamayacağını söylüyorsa, küçük bir halkın, tarih dışına atılma tehlikesi altındaki küçük halkın, var olma mücadelesi veren bir halkın bu güçlerle politik, diplomatik görüşmeler yapmasında bir sakınca olduğu kanısında değiliz. Bu doğal ilişkidir ve bu doğal ilişkide Talabani'nin tek başına hareket etmediğini kabul etmeliyiz.

Alanda askeri mücadele sürerken, dış dünyada politik ilişkilerin Kürdistan devrimine 40 yılık bir emeği geçmiş olan bir profesyonel bir politikacı, bir Kürt aydını tarafından sürdürülmesi son derece doğaldır.

Ayrıca, Kürt hareketinin ABD ile görüşmesine karşı Sovyetlerin doğrudan bir tepkisi olmadı. Tersine, aldığımız bilgilere göre, bazı kabullenmeler, hayatın dayattığı bazı kabullenmeler olduğu saptadık. Örneğin uzun yıllardan beri, Ortadoğu üzerine Sovyetler Birliği ile ilişkisi olan Irak Komünist Partisi, bu süreçte Tahran üzerinden Moskova ile ilişki kurma durumunda kaldı. Bunu kısaca açıklamak biraz zor. Bu bağlamda Sovyetler Birliği'nin, Kürt hareketinin ABD ile ilişki kurmasından rahatsız olduğu söylenebilir. Fakat bunu hayat karşısında kabullenmesi söz konusudur. Çünkü sistemin tepesinde bir açıklama ve kabullenme vardır. Bizim açımızdan sorun şu: gerçekten Kürt hareketinin ulusal düzeyde açılmasına, kafa yapısı olarak , politik olarak biz hazır mıyız, Kürdistan'daki demokratik güçler, politik güçler hazır mıdırlar, değil midirler? Soru işaretini buraya koymak gerekir. Kürt hareketinin Amerika ile ilişki kurmasından daha doğal bir şey olamaz. Bu bir bağımlılık ilişkisi değildir. Ulusal ve çağdaş bir politikadır. Kaldıki, ABD'de büyük zikzaklar sözkonusudur. Düşünelim, daha düne kadar Irak rejimini doğrudan ve açıkca destekleyen ABD yönetimi, Bugün Irak rejimini çok sert biçimde eleştirmektedir.

Dolayısıyla Kürt hareketi, görüşmemizin bir yerinde belirtmiştim, kendisini sadece ulusal düzeyde değil, uluslararası düzeyde de koyma ile yüzyüzedir. Dolayısıyla siyesi refleksleri, manevraları oldukça genişlemiştir. Kürt hareketinin ABD ile ilişkisini başlatan Talabani'nin bu hareketi bireysel değildir. Hazırlanmış bir plan değildir. Kürt hareketini karanlık bir yerlere çekme planlarının uzantısı değildir. Tersine Kürt hareketi kendisini bağımsız bir siyasal güç, bağımsız bir mücadeleci güç olarak ortaya koymaktadır. Bu görevi bugün Talabani üstlenmiş olabilir. Yarın başka bir siyasal güç bunu üstlenir.

Bu sorunuzla ilgili vurgulanması gereken temel bir olgu da şudur. Özellikle çağdaş tarih içinde , içinden geçtiğimiz son yarım yüzyılda, Sovyetler Birliğinin Kürdistan devrimiyle ilgili somutlaşmış bir politikası yok.

➡ ➡ ➡ ➡ ➡ ➡

O kadar ki, Japonya'ya atılan atom bombasının etkilerinden daha büyük, daha vahşi etkileri olan Halepçe'nin imha edilmesi ile ilgili Sovyetler Birliği ne üst yönetim düzeyinde, ne basın düzeyinde en ufak bir tepki göstermedi. Bu son derece ilginçtir. Diğer bir yan, yüzbinlerce insan Türkiye sınırlarına dayanıp, savaştan kaçarken, yine dünya politikasının belirlenmesinde en etkili güçlerden biri olan Sovyetler Birliği'nin hiç bir girişimi olmadı.

Kürt hareketine Sovyetler Birliği birşey önermiyor. Statükonun korunmasını öneriyor. Kürt hareketi bu statüko içinde kendi sorunlarını çözümleyemez. Bu bağlamda sistematik olarak, Sovyetler Birliği'nin politikalarıyla çatışma durumundadır.

Son olaylar bize şunu gösteriyor. Kürt hareketi kendisini bağımsız bir çizgi olarak ortaya koymak zorundadır. Bağımsız olarak ortaya kuyduğu zaman da, mutlaka kendisini uluslararası platforma getirmek zorundadır. Sovyetler Birliği Kürt hareketinin sözcülüğünü üstlenme durumunda değildir. Önerme sahibi de değil. İşin en ilginç yanı, Kürdistan'daki vahşete ve zulme karşı etkileyici ve caydırıcı bir tavrı da yok.

□ Pentago'nun Kürt senaryosunu biliyorsunuz. Kuzey Irak ve Türkiye'nin doğusunu birleştirerek TC'ye bağlı özerk ve büyük bir Kürdistan kurulması olarak özetlenebilir bu senaryo. Bu senaryoyu nasıl değerlendiriyorsunuz? Gerçekçi bir senaryo mu?

□□ Bir olayın gerçek olması bir şeydir, gerçekçi olması başka bir şeydir. Pentago'nun senaryo ve planları şüphesiz bir gerçektir. Fakat gerçekçi değildir. Zaten Kürtler adına hep başka birileri konuşmaktadır. Bu da Kürt hareketinin başına örülmek istenilen çorapla ilgili bir sorundur. Konuşmamızın içinde belirttiğim gibi, Kürt hareketi kendi gerçekliğini, kendisi ortaya koyma durumunda. Oysa bunu başkaları üstleniyor. Orta-Doğu'da son derece derin, geniş, uzun vadeli hesapları olan ABD'nin bu tür planları sürekli yapması ve uygulama alanları araması doğaldır. Fakat olumsuzdur. Bir halkın kendi topraklarını başka güçlere açması düşünülemez. Bir halkın mücadelesinin dış destekler, dış planlarla bir sonuca ulaşması mümkün değildir. Bu anlamda Pentagon senaryosu, ABD'nin, Türkiye'yi koç başı olarak kullanıp Orta-doğu'da daha farklı amaçları olan ve çok daha farklı sonuçlara ulaşması beklenen uzun vadeli hesaplarının parçalarından biridir. Fakat içinden geçtiğimiz süreçte, görülebildiği kadarıyla bu politik perspektif veya senaryo işlemez hale geldi. Daha farklı şeyler beklemek gerekir.

□ Musul - Kerkük bölgesine Türkiye'nin bir müdahale olasılığı hala var mı? Böyle bir olası müdahalede Kürt örgütlerinin tarı nasıl olur? Süper devletlerin, bölgedeki diğer güçler olan Irak, İran, Suriye ve İsrail nasıl bir tepki gösterebilirler?

□□ Musul'la ilgili askeri operasyonlar veya politik düşünceler bugün gündemden düşmüştür. Türkiye'nin böyle bir askeri maceraya veya askeri operasyonlara girişmesi şansı bugünlerde yok. Kürt örgütlerinin bu tür bir müdehaleye karşı eğer olursa, son derece sert bir tavır içine gireceklerini düşünüyorum.

Süper devletlerin veya bölgedeki diğer güçlerin -*bunu nasıl adlandırırsınız bilemiyorum*- bu tür bir müdahele karşısında sessiz kalmaları mümkün değil. Sorunun can alıcı noktası, Orta - Doğu'da birbiri ile kesişen, birbirini dışlayan ve birbirinin içine geçen yüzlerce sorun var. Bu sorunlar doğal olarak birbirine bağlı. İran - Irak savaşının durulmasında, -*bu savaş bitmez, devam eder de*- durulup bir nefes almasına girmesinden sonra, yeni politikaların ortaya geleceğini düşünüyorum.

Bu anlamda Musul - Kerkük bölgesi görebildiğimiz kadarıyla, politikanın gündeminden düştü. Bununla birlikte, Eğer Türkiye, Musul ve Kerkük'teki petrol yataklarına karşı bir müdaheleye girişirse , tepkilerin büyük olacağını sanıyorum. Birincisi, genel ve klasik olarak herkesin bildiği bir durumdur. Türkiye NATO üyesiydir. NATO üyelerinden birinin, NATO dışı askeri bir harekatı, diğer devletler tarafından desteklenme durumunda. Mevcut statüko Türkiye'nin Musul ve Kerkük'e karşı yapacağı bir saldırıda özellikle Avrupa'dan herhangi bir destek göremeyeceği yönündedir.

Meselenin temelinde bir petrol olayı var. Avrupa bu konuda hassas. Bir dönem Türkiye'nin Musul'a girmesi dayatmışken uluslararası düzeyde, tartışmaya getirilmişken Avrupa Konseyi, üye devletleri uyardı; Türkiye'nin böyle bir eyleminin tehlikeli sonuçlar getireceğini belirtti. Bunun doğal sonucu da, Türkiye'nin böyle bir saldırıda, güdüm nereden gelirse gelsin, yanlız bırakılacağıdır.

Fakat bundan daha önemli olan başka bir sorun var. Türkiye dört yanındaki komşuları ile dostluk ilişkileri içinde değil. Tersine bunlar, son derece gergin ilişkilerdir. Her an patlıyabilecek bir savaş söz konusudur. Musul ve Kerkük'e yönelen bir Türk Ordusu hemen arkasında bir Yunan tehdidini veya bir Türk-Yunan savaşı tehdidini, -*içinden gelmese bile, uluslararası politikanın bir gereği olarak*- karşısında bulabilir. Çözülmeyen ve çözülmesi de mevcut durumda görünmeyen bir Kıbrıs sorunu gündemde duruyor. Türkiye'nin Suriye ile olan ilişkileri sonderecede gergin; bu, biraz Kürtlerle ilgili, fakat daha farklı boyutları da var. Su sorunu var en azından. Suriye'nin İskenderun üzerindeki sorunları var en azından. İran'la ilgili herhangi bir sıcak ilişki beklenmez, çünkü İran islami rejimin toplumsal temeli göz ardı edilmemelidir. Kısa sürede çözülmesi zor olan büyük bir potansiyel var orada. Sovyetler Birliği ile ilgili klasik politikada zaten duruyor. Bunun yanında Bulgaristan ile Türkiye arasındaki gerginlik te söz konusudur. Böylesine dört tarafındaki devletlerle ilgili ilişkileri bilinen Türkiye'nin bir de iç sorunları var. Özellikle son sekiz yılda 12 Eylül'ün getirmiş olduğu tahribat, sadece politik ve ideolojik düzeyde değil, toplumun demokratikleşmesindedir de.. Toplumun insani özlem ve taleplerindeki tahribat, aydınlara, işçilere, gençliğe konulan yasaklar, sola vurulan ağır darbe.. Zulumle beslenen bir devlet terörü içinden geçen Türkiye'nin bu tür askeri operasyonlarla insanların dikatini başka yere çekmesi mümkün olmadığı gibi, böyle bir şansı da yoktur.

□Sayın orhan Kotan, teşekkür ederiz, bu görüşmemiz için.Son olarak eklemek istediğiniz birşeyler var mı?

□□Şunu mutlaka eklemek istiyorum. Orta - Doğu'nun coğrafyası içinde Kürt halkının mücadelesi haklı bir mücadeledir. Meşrudur. Bir halkın var olma mücadelesidir. Bunun ideolojik biçimlenmesi, politik biçimlenmesi bir yerde duruyor. Bir halkın var olma mücadelesi, insanca yaşama mücadelesi başka bir yerde duruyor. Bunu ciddi bir biçimde değerlendirmek gerekir.

İkinci olarak, biz bu savaşın mutlaka kazanılması gerektiği inancındayız. Yalnızca, Kürt halkının varlık mücadelesi açısından değil, genel olarak insanlıkla ilgili bir sorun açısından, bir yaranın kapanması açısından kazanılması gereken bir savaştır bu.

Şu önemli: Türkiye'deki demokratik güçler, Türkiye'nin demokratikleşmesi için mücadele veren güçler daha sorumlu, daha duyarlı olmak zorundalar. Özelikle militarizmin mantığını besleyen, onu kışkırtan yayınlardan kaçınmak gerekiyor. Bu bir öneridir. Akıl verme değildir.

İkincisi, Türk devletinin Kürdistan politikası yanlızca Kürt halkına kan ve ölüm getirmekle kalmıyor. Türkiye'de olan ve olabilecek her türden demokratik yapılanmayı da, dibinden biçiyor, imha ediyor. Türk devletinin Kürdistan politikası yürürlükte olduğu sürece, herzaman bir general Çankaya'yı işgal edebilir. Ve Türkiye'deki demokrasi mücadelesinin şah damarları herzaman kasaturalarla parçalanabilir.

İkibin'e Doğru
Stockholm Sorumlusu

EROL SEVER